

MUGIMENDU FEMINISTAREN ERAGINA ZINEMA JAIALDIETAN

Aldaketa erradikalak ala "garbiketa arrosa"?

Feminismoak hainbat arlotan lortu duen erreferentzialtasunak ez du kanpo uzten zinema mundua. Emakumeen presentzia nabarmen hazi da filmeen ekoizpenean, eta lan horietako bat saritua izatea ere ez zaigu harrizkekoa. Bestalde, zinema industrian jazo diren era guztietako erasoen salaketak ozen entzun dira bazter guztietan. Zinema jaialdien jarreraren inguruan hausnartu dugu, eraikitzaera goazen gizartean duten betebeharra azpimarratzeko.

 AINHOA GUTIÉRREZ DEL POZO

Zinema industriako 82 emakumek Canneseko (Frantzia) alfonbra gorria gaitzespenez bete zuten 2018an. Protestak epaimahaiko lehendakari zen Cate Blanchett zuten buru. Agerraldia egin zuten emakumeen kopuru zehatzak interpelazio garbia egiten zuten: nola zitekeen jaialdiaren historia luzean soilik 82 emakume lehiatu izana Urrezko Palma lortzeko, gizonak 1.600 izanik? Urte hartan bertan zinema jaialdi askok, tartean Donostiako Zinemaldiak, *Zineman Parekidetasunaren eta Emakumeen Inklusioaren aldeko Gutuna* sinatu zuten; orduetik konpromiso horrek jaialdiak behartzen ditu zinemaldien ostean genero estatistikak argitaratzera. Nahikoa al da, ordea, %50eko kuoten zeru-ertza sektorea eraldatzeko?

Joan den urteko irailean, Elías Quejeto Zine Eskolarekin batera Euskal Herriko Unibertsitateak antolaturiko *Zine-jaialdiei buruzko begirada kritikoak: historia, kultura eta politika* ikastaroan, tartea eskaini zitzaion feminismoak ekitaldi hauetan duen papera pentsatzeari. Ruth Pérez de Anucitak gidatu zuen mahaingurua, Donostiako Zinemaldiko prentsa arduradun denak, eta bertan parte hartu zuten Paz Lázaro -Berlinaleko hautaketa-batzordeko eta Panorama Sailako buruak- eta Marta Selvak -*Mostra Internacional de Films de Dones de Barcelona* (Bartzelonako Emakumeen Filmeen Nazioarteko Erakusketa) ekimeneko zu-

zendari ohiak-. Zinema jaialdietako genero-arrakala izan zuten hizpide saioan.

La Mostra gisa ezagun den Bartzelonako erakusketa 1993an sortu zen emakumezkoek zuzendutako zinema bultzatzeko asmoz. "Jaialdi handien" erreprodukzioa izatetik harago, *Mostrak* lehiarik gabeko esparrua ireki nahi izan du, zeinetan zuzendari eta ikuslegoaren arteko eztabaida gauzatzen den eta filmeen ekoizpenean laguntzen den. Bestalde, Berlingo Zinemaldiak jaialdirik aurrekoiena izatearen ospea du parekidetasunari dagokionean, eta Panorama Saila du bere baitan, "esplizituki *queer*, esplizituki feminista eta esplizituki politiko" den eremua, eta kategoria horien gainera pentsatzeko helburua duena. Horretaz gain, Berlinalako zuzendaritza bikoitza Carlo Chatrian eta Mariette Rissenbeekek osatzen dute, tankerako beste jaialdietan zuzendari bakarra eta gizonetzkoa den bitartean. Zinemaldi hau lehena izan zen *Teddy Award* saria txertatzen, LGTBQ+ komunitatearen partaide diren pertsonaiak pantailaratzen dituen filmak saritzen dituena, eta ondorioz Pedro Almodóvarren *La ley del deseo* (Desiraren legea, 1987) edo Cheryl Dunyeden *The watermelon woman* (Sandia emakumea, 1996) bezalako filmeen erakusleho garrantzitsua izan dena. Jaialdiaren azken berrikuntza, aurtengo edizioari begira, gizonetzko eta emakumezko aktore onenaren sariak antzezpen onena-

ren izenburupean elkartzea izan da, sexu bereizketarik gabeko sariketaren alde apustu eginez.

Aipagarria da, apur bat atzera eginez, bi jaialdien abiapuntutzat uler litekeen 26. Donostiako Zinemaldia: 1978an emakumeek egindako zinemari eskainitako sail independentea bultzatu zuen Donostiako Emakumeen Asanbladak. Sail horretan, Agnès Varda edo Věra Chytilová bezalako zuzendariak mugimendu feministako kideekin eztabaidan jartzea lortu zuten, espazio zinematografikoa eta militantea uztartzeko helburuz. Gorka Bereziartuak ARGIA argitaratutako 1977: *Egarri egunak Zinemaldian* artikuluan jaso zuen nola eta zergatik horrelako ekimenik ez zen zinemaldiaren baitan errepikatu gerora (Ikerlaria eta Zine Eskolako irakaslea den Pablo La Parraren esanetan, Espainiar Estatuak eta Donostiako Zinemaldiak elkarrekin diseinatutako estrategian, zinema industriaren lobbyaren interesekoak ez ziren sailak desagerrarazi egin zituzten, goi mailako jaialdien kategoria berreskuratzearren truke). Halere, garai hartan hori antolatu izana feminismoa zine industrian izaten ari zen eraginaren erakusle da, eta ondoren sortu diren zinema jaialdi eta sailetako erreferentzia bilakatu da.

Kuoten gaia hartuta, emakumeek zuzendutako filmek, egun, Berlinaleko edukiaren %30-40 inguru osatzen dute; kategoria horretako jaialdi batek inoiz

Zinema industriako emakumeak
protestan, Carnèsko alfombra gorrian.

NBC NEWS

lortu duen zifrarik altuena da. Aitzitik, pentsatu beharra dago datu hori zeharkatzen duten beste hainbat osagaitan. Hautaketarako izena ematen duten filmen %30 soilik izaten da emakumeek zuzendua, eta hori baino lehen datoz finantzaketa eta mezenasgoaren baheketak. Honen harira ondokoa galdetzen zuen Marta Selvak zinema jaialdien inguruko mahai-inguruan: nola liteke zine eskoletan ikasleen gehiengo zabala emakumezkoa izanik, jaialdi batek jasotzen dituen filmeen %70 gizonetzkoek zuzendu izana? Aritmetikoki, behintzat, ez dirudi logikoa denik.

Horrek jaialdien erabakien errora begira jarri behar gintuzke. Borroka feministarekin harremanean dauden aldaketak egin izanak ez du bermatzen jaialdien gaierekiko benetako konpromisoa. Neurriak hartzen ari badira, presioa egiten ari den eta gizartean gero eta pisu handiagoa duen mugimendu feministaren lorpenengatik da; halere, ezin ahanztu liteke ematen den datu bakoitzak beste aldea ere baduela. Kuoten kontua iraultzaile gisa har daiteke goi-mailako zine jaialdi batek aurrera eramaten badu, beste zinemaldiak kokatzera behartzen baititu ekimen horretan

ra behartzen baititu ekimen horretan. Halere, %40ra edo %50era iritsita ere, hitz egin ahal genezake parekidetasunaz? Nola lortu parekidetasuna bermatuko lukeen eta ehunekoez garrantzirik ez luketen agertoki bat? Bartzelonako

---

Kuoten kontua iraultzaile
gisa har daiteke
goi-mailako zine jaialdi
bateg aurrera eramaten
badu, beste zinemaldiak
kokatzera behartzen
baititu ekimen horretan

---

emakume zuzendarien jaialdia gai da aurrerapauso handiak emateko *beste* zinemaren historia idazteko orduan, baina horrek ez dakar, bere kabuz, gutxiengo interseksional orentzako lekua. Ber-

linalako *Teddy Award* edo Antzezpen Onenarentzako Urrezko Hartzak ez dira nahikoa gizonetzkoegi egozten zaizkien paper ikusgarrien miresmena eraldatzeko, eta lehiarik gabeko *Mostrak* ere ez dakar lehiakortasunaren bukatzea bere islatik haragoko munduan. Beharrezkoa da, ezinbestean, iruditeria androzentrikoarekin hausteko exigentzia aktiboa ikuslegoaren aldetik, gizon zuri heterosexual eta erdi-mailakoaren desira ohoratu eta erreproduzitzen ez duena. Prentsaren jarrera aldaketa derrigorrezkoa da, zeinak egun, zinema industriako emakumeei beren bizitza pribatuaz galdetzen dien zinemas baino gehiago. Zinema jaialdiak industriaren erreferente diren aldetik, sakoneki aldaketak eman behar dituzte epaimahaiari, proiektuen garapenerako laguntzei, hautaketa irizpideei eta dituzten helburuei dagokionez. Mugimendu feministak gizartea eraldatzen duen heinean aldaketa hauek saihestezin gertatuko dira, baina norberak bide horretan duen paperaz hausnartzea garrantzitsua da ematen diren pausoak azal arrosez zurituak izan ez daitezten. Orain artean patriarkalak izan diren zimenduak eraitsi beharra dago. ●